

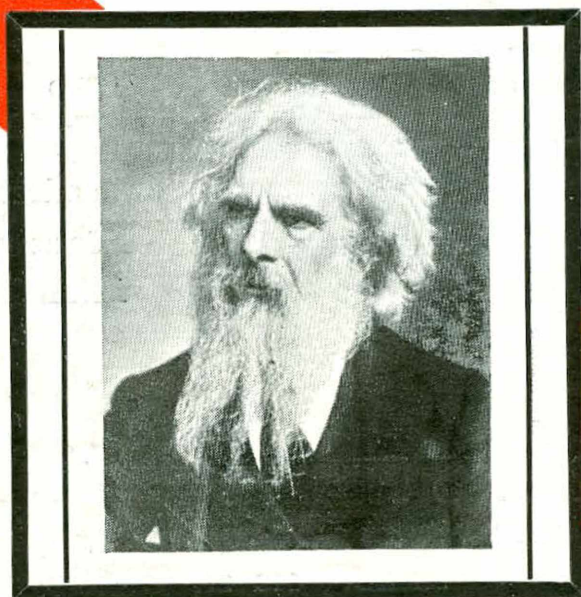
FILMKULTURA

+ SZERKESZTI: LAJTA ANDOR +

III. ÉVFOLYAM
= 4. SZ. =
1930. ÁPR. 1.

EADWEARD
MUYBRIDGE,
a kinematografia
egyik úttörője
1830–1904.

ÁRA 1 PENGŐ

**Az idény legnagyobb
hangosfilm sikerei
a B. I. P. gyártmányok**

Szökik a vőm

Rendezte: **R. Eichberg**

Főszereplő: **Dina Gralla**

Atlantic

a beszélő filmcsoda

Rendezte: **E. A. Dupont**

Főszereplő: **F. Körtner**

Hai-Tang

Rendezte: **R. Eichberg**

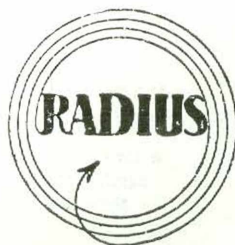
Főszereplő:

Anna May Wong

RÁDIUS FILMIPARI R.-T.

VII., RÁKÓCZI-UT 36. KLAUZÁL-UTCA 2.

Telefon : J. 418 - 27.

FILMKULTURA

FILMMŰVÉSZETI ÉS TUDOMÁNYOS FOLYÓIRAT

III. ÉVFOLYAM.

= 4. SZÁM. =

1930. ÁPRILIS 1.

Dr. KONRAD WOLTER
SOLLN BEI MÜNCHEN:

EADWEARD MUYBRIDGE A KINEMATOGRAFIA ELŐFUTÁRJA

Az első volt, aki az állat valamennyi mozgásmomentumait sorozatos fényképeken megörökíteni tudta, az első volt, aki csillámló vásznon életnagyságban megjelentette a képeket és meg elevenítette az állat egyes mozgásait. A „mozi“, amely utána következett, csak folyamánya volt találmányának. Száz éve annak, hogy született.

ben történt, meleg tavaszi napon, Kaliforniában. Honourable Leland Stanford Kalifornia kormányzója lelkes hive és barátja volt a szép lovaknak és saját ménese is volt. A beszélgetés lovakról és azok mozgásairól folyt. Barátja, Mac Crellich azt állította, hogy magától értetődik, hogy nincs olyan ló, amely a leggyorsabb ügetés közepette is mind a négy lábával egyszerre a levegőt érje és a földtől eltávolodhassék. Egy lábának okvetlenül földet kell érintenie, állapította meg Mac Crellich. Stanford kormányzó azonban ellentmondott ennek a megállapításnak és ennek az ellenkezőjét vallotta. Ám állítását nem tudta bebizonyítani, mindámellett fogadott Crellich-sel. Egyik fél sem tudta állítását konkrét adatokkal bebizonyítani, illetőleg alátámasztani. Ekkor különös ötlete támadt Stanford kormányzónak.

A kaliforniai állami földmérő hivatalnak akkori vezetője Eadweard Muy-

bridge volt, aki 1830 április 9-én született London közelében, de már fiatal éveiben az Egyesült Államokba vándorolt ki, ahol hosszas és fáradságos fotografiai kutatásokat végzett. Rövidesen nagy tapasztalatokat szerzett az akkor még fiatal fényképészeti szakmában, úgyhogy csakhamar messze földön híres lett. Kémiai-optikai tudása állami álláshoz juttatta. Energikus, okos gondolatokban gazdag fiatal ember volt, impozáns megjelenésével, csüngő szakállával mindenütt tekintélyt szerzett magának.

Hozzá fordult tehát Stanford kormányzó és arra kérte, hogy lovairól rövid, de éles pillanatsfelvételeket készítsen, hogy bebizonyíthassa azt, miszerint a lovak gyors futás közepette a földet nem érintik. Muybridge elfogadta a megtisztelő meghívást. Ez akkorigiban meglehetősen nagy feladat volt. A száraz lemezeket még nem ismerték, a nedves kollodiumlemezek nem voltak eléggé érzékenyek és Muybridge minden tudását és képességét

arra fordította, hogy azokat a lehető legjobb minőségben előállítsa. A felvételeket 1872 májusában kezdte meg. A sacramentói lóversenytéren, a fehér homokföldön futott fehérre meszelt deszkafal előtt *Stanford* egyik legkiválóbb lova az *Occident*, mérföldenként (1.6 km) 2 perc és 18 másodperc alatt. Megszámlálhatatlan kört futott be ez a ló és *Muybridge* fotókamrája igen erős munkát fejtett ki. Eredmény: *Tiszta üveglemezeken láthatók voltak a legélesebb árnyékvonalak egyszer hol az egyik, másszor hol a másik produkciójában, épen hogy a véletlen azt kívánta. Alatta néhány szilhuett látszott, ami arra következtetett, hogy a ló mind a négy lábával a levegőben volt rohanás közben. Honourable Leland Stanford kormányzó megnyerte a fogadást.*

Muybridge azonban nem elégedett meg az eredménnyel. Előtte most más cél lebegett, olyan pillanatsfelvételeket akart készíteni, amelyek a ló minden egyes mozdulatának a legaprólékosabb momentumait akarta annak minden stádiumában megörökíteni és visszaadni. *Stanford* megígérte *Muybridge*-nek, hogy kísérleteiben mindenképpen segítségére lesz. San-Franciskónak ama helyén, ahol *ma az egyetem van*, állott *Stanford* menese Palo Alto és *Muybridge* itt kezdte meg kísérleteit. Huszonnégy fotókamrát állított fel egymás mellé, amelyekt spárgával és drótokkal kötött össze a pályával és ezek érintésekor a pillanatzárak csukódtak. *Muybridge* most *Stanford* lovait részint ügetőkocsikkal, részint anélkül különböző lépésfajtákban a pályán végigszalasztatta és így minden alkalommal 24 pillanatsfelvételt nyert, amelyek az összes mozgásokat a legkisebb nüanszaikban felvették. A drótok gyakran elszakadtak és így *Muybridge* rendkívül komplikált módot talált ki a pillanatzárak kikapcsolására és pedig elektromos uton. A különböző pillanatzárakat megfelelő világítási fo-

kozatokban állította be, úgy hogy egy bizonyos nyomásra az egyes, egymást követő felvételek különböző megvilágítás szerint is készültek el. A lovak, kecskék, de az emberek, a futók és atléták szintén kísérletképen el-elszaladtak a kamera előtt, hogy *Muybridge* kísérleteit folytathassa. Hivatalos utjaitól eltekintve 7 évig folytatta kísérleteit *Muybridge* Palo Altóban és teljesen újszerű találmányt alkotott: *tiszta fotografiai uton ragyogó pillanatsfelvételek egész sorozata keletkezett, amelyek hézag nélkül követték egymást és így az emberek és állatok gyors mozgásait akként sikerült analizálni, hogy gyors mozgásaik minden stádiumát egészen határozottan lehetett megállapítani.*

Muybridge 1878-ban és 1881-ben közzétette képsorozatait, amelyekben nyilvánosság elé tárta „automatikus elektro-fotografiai” kísérleteinek az eredményeit. A tudósok, a művészek és a teoretikusok felfigyeltek. *Muybridge*-nek továbbmenő tervei voltak, hogy a nyert eredményeket kellőképpen értékesíthesse. *Vetített képelőadásokat* akart rendezni és ekkor zseniális ötlete támadt. Lehetővé akarta tenni azt, hogy az egymást követő gyors iramban elhaladó mozgásokat nagyobb közönség előtt olyképen vetíthesse, hogy azok összefutásából teljes *képszerű mozgások* tárulnak a nézők elé. *Muybridge* ismerte a régi életkereket, amelyet 1832-ben konstruáltak. Ennek az életkeréknek az üveglemezeit ellátta ezekkel a sorozatos fényképfelvételekkel, amelyeket ő hosszas és keserves munka után az egyes üveglemezre kopírozott és az üveglemez mögé erős fényforrást alkalmazott. 1879-ben Palo Altóban az első gyors próbavetítést ezzel a vetítőkészülékkel végezte, amelyet ő *Zoopraxiskop*-nak nevezett. Az első nyilvános előadás 1880-ban folyt le San Franciskóban, ahol a közönség oda volt a csodálkozástól. Ez volt az *első szerkezet*, amely a mozgások mes-

terséges rekonstrukcióját mutatta és amely a való életet fotografálta. *Muybridge* bemutatóanyagával Európába utazott. Első nagy sikerei Párizsban érték. E. J. *Marey*, a híres fiziológus, *Meissonier*, a híres festő, leglekülsimertesebb apostolaivá váltak. Nagybritania tudományos testületei lelkiesen ünnepelték. *Muybridge* új erőt nyert az alkotáshoz és azután visszatért Amerikába.

A philadelphiai Pennsylvania-egyetem megbízást adott *Muybridge*nek további kísérleteinek a folytatására. Itt minden új gondolatot könnyen tudott megvalósítani. 1884 tavaszától 1884 őszéig alkotta meg életének legszebb művét. Philadelphiában sikerült tökéletesíteni a *kamera-battériát*. Itt analizálta az emberi mozgás különböző megnyilvánulásait, például a graciós nők mozgásait, megelevenítette az állatok mozgásait, úgy hogy rendkívül gazdag kísérleti anyagot szerzett. Naponta 780 *negatívlemez*et fotografált. És miután közben a nedves kolloidumlemezeket felváltotta a hiperérzékeny *száraz lemezzel*, rövid időn belül több mint *százezer lemez*et dolgozott fel *Muybridge*.

A mult század kilencvenes éveiben beutazta Európát, előadásai nagy tet-

szést keltettek Berlinben és Münchenben és vetített élőképei mindenütt bámulatba ejtették a közönséget.

Az „*Animal Locomotion*“, amelyet 1887-ben állított elő, számos vevőre akadt európai útjában. Művészek és tudósok, akadémiák és könyvtárak szerezték meg műveit, mert felismerték annak nagy korszakalkotó jelentőségét.

A század végével a munkában megöszült tudós visszavonult angliai falujába, jól megérdemelt pihenőjébe. Még megélte a *kinematografia első nyolc esztendejét* *Louis Lumière* 1895-beli találmánya után. Hiszen *Lumieret* *Muybridge* találmánya ösztönözte a további kutatásokra. A fiatal kinematografia rendkívüli gyors fejlődése az oka annak, hogy az *utókor hamar megfeledezett* *Eadweard Muybridge*-ről, akinek a neve két évtizeden keresztül közszájon forgott, de az új században már elfelejtették. 1904-ben, május 8-án hunyta be szemét örökre a *modern filmjáték első feltalálója és előharcosa*.

Születésének századik évfordulóját a filmkultura április 9-én ünnepli meg. Ha az utókor ezekben a napokban reá gondol, akkor csak *erkölcsi kötelességének* tesz eleget, amikor *hódol a nagy feltaláló nagy szellemének*.

— Y —

(Berlin):

A MAGYAR NYELV ÉS A KÜLFÖLDI HANGOSFILM

nemzet legnagyobb kincse: a nyelve! Ha azt elvesztené, ha azt elhanyagolná, akkor lassan az elveszésre, a kimúlásra, az elmúlásra lenne ítélve.

Lássuk csak, nem támad-e egy kisértés túlságosan meg bennünket, *kisebb nemzeteket*, ebben a hangosfilm és nézzünk egy kissé a kulisszák mögé, hogy lehet-e és miként ez ellen úgy véde-

keznünk, hogy azzal a rohamosan fejlődő század technikai előretöréseit teljesen meg ne akasszuk.

Tagadhatatlan, hogy a *Tonfilm*, amely a mai formájában igen nagy költségbefektetést igényel, csakis azokon a nyelveken készül, illetve *készülhet el*, amelyek földrajzi és számbeli helyzete a költségek megtérülését, sőt még kereskedelmi hasznót is jelentenek. Ilyen nyelv általában csak *három*

van és pedig az angol, a német és a e területek licenccijainak az elvesztése.

Már a spanyol és az olasz nyelvek, amelyek pedig a délamerikai elterjedésük miatt számításba jöhetnének, mégsem elegendők arra, hogy egyelőre *ténylegesen* számításba jöjjenek... kényszer nélkül! A kínai, hindu stb. nyelveket, illetve nemzeteket igen nagy elterjedésük és számbeli arányaik ellenére is egyelőre kultúr-nívójuk, általános szegénységük stb. miatt e téren elhanyagolhatjuk.

Ha tehát egyelőre a Tonfilm mai helyzetét és fejlődését figyelembe vesszük, akkor az *ma* három nyelv (angol, német, francia) internacionalizmusát mozditja igen erősen elő és *fejleszti azoknak a térhódítását*. Hogy ez a tény nagyon is beleillik különösen az angolok világpolitikájába, világuralmába, annak a *további* megalapozásába, mi sem jellemzi jobban, mint az, hogy már Franciaország is, amelynek nyelvén pedig a hangosfilmek jó része készül, nemcsak szükségesnek tartja, de nemzeti *becsületébe tartónak vallja*, mindenképen állami és magántőkével odahatni, hogy a francia Tonfilm és így elsősorban a *francia nyelv* ebben a *nyelvharcban* alul ne maradjon.

A fentemlített két másik nagy, de mégis előbbieknél *kisebb nemzet*: az olasz és a spanyol, már védekezik ez ellen a nyelvbéli internacionalizmus ellen egyszerű államhatalmi intézkedésekkel, amelyek eltiltják az *idegen nyelvű hangosfilmek előadását*. Ezek az államok elég *nagyok* ahhoz, hogy ilyen intézkedéseket tehessenek abban a biztos tudatban, hogy ezzel a technika és a hangosfilm fejlődését nem gátolják, csak a saját nemzeti létüket védik, miután a filmgyárosoknak még mindig nagyobb érdekük lett olasz, illetve spanyol verziót az internacionalis — vagyis a beszédnélküli verzióba beleilleszteni, mert ennek a költségei még mindig kisebbek, mint

Természetesen ilyen államhatalmi intézkedéseket alapos megfontolással csakis olyan *nagy* államok tehetnek, amelyek épen tudatában vannak annak, hogy még a technikai fejlődést nem akadályozzák meg.

A többi *kisebb* különnyelvű európai és a kultura *magas* fokán álló állam ugyan a saját hatalmából és a saját nyelvének védelmében megtehetné ugyanezt, de akkor a hangosfilmről, illetve az ezirányu kulturális fejlődésről le kellene mondaniok, miután e kis államok részére az illető nyelven elkészítendő Tonfilm-verziók sokkal többbe kerülnének, mint amennyit ezek az államok a filmgyártóknak fizetni tudnának és így természetesen nem is készíttetnének el.

Ezzel a körülménnyel — a nyelvbéli különbözettel és így *megérthetési* nehézségekkel — számolnak is a hangosfilm-gyárosok akkor, amikor az angol, német és francia verziókon kívül még egy, ugynevezett *internacionalis* verziót készítenek, amelyben a dialogrészeket feliratok pótolják és a Sprechfilmet ez uton csupán Tonfilmmé változtatják, meghagyván benne a zenét, a zörejeket és a most már majdnem minden filmben (épen ezért) előforduló dalokat. Igaz ugyan, hogy utóbbiakat az előbb említett nyelveken, illetve Olasz- és Spanyolország részére ezeket a részeket még ezeken a nyelveken is elkészítik.

És ime itt látom annak a lehetőségét, hogy bizonyos foku állami támogatással megvédjük anyanyelvünket és ha már a dialógokat *saját* nyelvünkön nem is készíthetjük el, de legalább ezeknek az internacionalis verzióknak ama részei készíttessenek el *nyelvünkön*, amellyel legalább némi védelmet nyújtunk a magyar nyelvnek.

Lássuk már most hogy ez *technikai* és *anyagi* okokból lehetséges-e?

Technikailag természetesen lehetséges, mert hiszen akkor, amikor az internacionális verzióba az olasz és a spanyol verziót beleillesztik, akkor akármilyen más nyelvű verziót is beilleszthetnek.

A nehezebb része a kérdésnek az anyagi része!

A Tonfilm gyártása lényegesen drágább a néma filmnél és így ez a tény a licencárak álapos megdrágulását vonta maga után. Viszont ezek a licencárak máris olyan magasak, hogy a magyar vásárlók csak a legnagyobb erőmegfeszítés árán szerezhetik meg és a magyar mozgósínház, illetve végeredményben a magyar mozilátogató közönség anyagi erejének a legmesszebbmenő igénybevétele mellett fizethetők meg. Ezeket túl még valami kiadást erre a három tehertvállaló tényezőre (filmvásárló, filmszínház és fizető publikum) ráduplicálni, nézetem szerint, már nem lehet.

Ha tehát olyan állami intézkedés jönne, amely az idegen nyelvet a filmszínházakban eltiltja, ezek az internacionális verziók is csak akkor jönnének Magyarország részére tekintetbe, ha azokban még ének sem lenne, tehát csupán zene és zöreje. Ez az intézkedés már természetszerűleg az áru bizonyos megolcsódását eredményezné, annyiban, mert hiszen a kereslet megszűnne, azonban a jó Tonfilmek behozatali megszorítása nem lehet sem az állam, sem a kereskedelem érdeke. Viszont, ha emiatt a rendelkezés miatt a magyar vásárlók köteleztetnének a dalrészek magyarra való elkészítésére, akkor ez meglehetősen megdrágítaná a vásárlást. Lehetséges azonban az is, hogy éppen ennek következtében talán lemennének az árak is, mert hisz a gyárosnak is lesz annyi belátása, hogy a vevőjét meg ne terhelje, mindamellett nem tud túlságosan visszamenni az árban, a vevő pedig nem tud többet

kiadni, tehát hol itt a kivezető út?

Szerény nézetem szerint igenis van és éppen Magyarország, illetve a magyar vásárlók részére van egy kivezető út. És pedig a *Filmalap*! A Filmalap rendeltetése a magyar filmgyártás előmozdítása! Nézetem szerint a fentjelzett magyar részeknek internacionális filmekbe való beillesztése, még ha azok beszéd- és énekrészek is, mégis elsősorban magyar filmgyártás és magyar szellemi és technikai munka. Ha tehát a vásárló cégnek részükről a filmalapba befizetett pénzeket és egyéb anyagi könnyítéseket rendelkezésükre bocsájtának, akkor nemcsak bizonyosfokú magyar filmgyártás (ha részekben is indulna meg), hanem egyidejűleg a magyar nyelv is kellő védelemben részesülne és a megindult nyelvbeli internacionalizmus ellen tudatos és hathatós védelemre találna.

Ennek a keresztülvitele aránylag egyszerű és ez itt Berlinben már több alkalommal is történt, igaz ugyan, hogy ez megint csak azt a követelményt állítja föl, hogy az illető filmet előre, láthatatlanba, jóformán a gyártás megindítása előtt vegye meg a magyar filmvásárló, mert csak akkor lehetne idejében ilyen kiegészítő dalfelvételekről a gyártás ideje alatt, illetve mindenkor a megfelelő jelenet felvételekor a magyar jelenetet (dalt) felvenni. De hát ez nem képezhet különös akadályt, hiszen a magyar filmkölcsonzők jelenleg a legtöbb Tonfilmet akkor veszik meg, amikor a gyártás még meg sem kezdődött. Ma másként Tonfilmet venni nem is lehet, hiszen aránylag olyan kevés készül, hogy azokat mind előre adják el.

Végül csak arra szeretném még a magyar érdekelteket felkérni, hogy ezekben a sorokban csupán egy új utmutatást, egy gondolatot lássanak arra, hogy ebben az irányban a munkát esetleg felvehessék.

Dr. GESZTESI BALOGH GÁBOR

MAGYARORSZÁG ÉS A HANGOSFILM

(PÁRIZSI LEVÉL)

a kezembe kerülnek magyar lapok, mindig csodálkozva szemlélem azt a mohóságot, amellyel a budapesti mozgósínházak és egyáltalában az egész filmszakma rávetette magát a nagy, új divatra: a hangosfilmre. A „Filmkultura“ februári számában Bingert János emlékezett meg a *németországi* és *ausztriai* helyzetről. Felemlítette, hogy a hangosfilmre való áttérés tempója meg nem közelíti a magyarországi viszonyokat. Ugyanez áll, de még fokozottabb mértékben *Franciaországra* és az egész francia vonatkozású filmterületre is. A sok hangos és szinkronizált filmujdonság mellett most is nagyszámu néma kép kerül bemutatásra a nagy premierszínházakban és mindkettőnek meg van a maga lelkes tábora és közönsége. Helyesebben mondva az igazán hozzáértő és művelt mozikedvelő közönség itt nem döntött olyan *elvakult sietéssel* az új divat javára. Szívesen nézi ezt is és tapsol, ha tökéletesebb technikájú hangosfilmet lát. De ugyanolyan érdeklődéssel keresi fel a némaujdonságokat is. Egyforma mértékkel mér és csak az igazán művészi produkciót fogadja osztatlan tetszéssel. A mi *szalmaláng* természetünket, túlzott ujdonságimádatunkat még a temperamentumban hozzánk olyan közel álló franciák sem veszik át, olyan szélsőséges mohósággal. És ez nagy tanulság lehet számunkra. Mert csaknem biztosra vehető, hogy minden túlgyors akció után bekövetkezik a szükségszerű reakció. A „*Müdigkeit*“ — ahogy a németek nevezik.

Éppen ezért Bingerth fejtegetései és következtetései követhető részét nem tartom helytállónak. Ő azt tartja,

hogy *ma némafilmet gyártani Magyarországon veszedelemes és kockázatos dolog* és azt mondja, hogy a mai viszonyok mellett reális számítással és a szükséges kereskedői gondossággal filmgyártó vállalkozó nálunk *csak hangosfilmet fog gyártani*. Állítását nagyon könnyű megcáfolni, hiszen saját magához hozza fel *ellene* néhány sorral alább a legdöntőbb argumentumot. Felemlíti, hogy *Olaszország* hivatalosan elrendelte, hogy az ország területén csak olasz nyelvű hangos filmet szabad előadni. *Németországban* és *Franciaországban* pedig, ha nem is bukna meg, (mint ő írja), de kisebb sikerrel mennek az angol dialogusokkal előadott hangosfilmek. Egyik helyen püsszegnek, máshol füttyüléssel és közbekiáltással tiltakoznak az idegen nyelvű szöveg színrehozatala ellen. Egy helyen pedig tanuja voltam, hogy sokan egyszerűen felkeltek helyükről és eltávoztak. Egészen bizonyos, hogy rövid időn belül másutt is be fog következni a hasonló helyzet. Mi következik ebből? A „*magyar film*“ nek, mint egy sajnos egészen kis területre összeszorított kis ország produktumának addig lett volna elsősorban hivatottsága, amíg a film az volt, aminek rátermettségénél fogva szerintem lennie kellene: *nyelveken kívül és nemzetek felett álló művészi néma-filmnek*. Addig komoly esélye és lehetősége lett volna, hogy a külföldi piac bekapcsolásával tegyük lehetővé az előállítását és hozzuk be a hazai elégtelen elhelyezési terület korlátozásait. Hiszen esztendőkön keresztül mindig a *plazírozás* és a *garancia kérdéseinek* nehézségein mult a sikeres és komoly *permanens* gyártás lehetősége. Ez okozta, hogy számtalan hiábaváló ankétózás, tárgyalás és számos új és

ujabb filmrendelet meg hivatalos-bürokrata szerv ellenére alig 2—3 vagy 4 film az összes felmutatható eredmény. Ez okozta, hogy igazi magyar film helyett jobb vagy rosszabb „Mariage”-filmek készültek *Gemeinschaftprodukt* cíós alapon. Ez okozta, hogy a szakmát sújtó rettenetes adók, illetékek és terhek ellenére olyan édes-kevéssé történt és hogy itthonmaradt rendezőink, színészeink, filmíróink, technikai és művészi szakembereink keserű tétlenségben és munkátlanágban bőjtöltek végig hosszú, kínos esztendőket.

Bizonyos, hogy a legkedvezőbb időszakot máris elvesztettük. A magyar hangosfilm szép terv, de félő, hogy ez is csak terv és fantazmagória marad. *Még inkább mint a többi volt!* Azt is kijelenti cikkében Bingert, hogy esetleg csak a három, négy sőt talán öt verziós hangosfilmek számíthatnak százszázalékos kihasználásra. Nos hát véleményem szerint egy ilyen három, négy vagy öt verziós hangosfilm lehet nagyszerű technikai csoda, lehet esetleg — de nem hiszem — jövedelmező ipari vállalkozás. *Minden lehet, csak művészet nem.* Az utólagos szinkronizálás ma már túlhaladott álláspont. A négy vagy ötszörös felvétel pedig annyira megdrágítja a képet, hogy még a Magyarországon való olcsóbb gyártási lehetőség mellett is behozhatatlanul drága. *És például:* honnan veszünk öt nyelven beszélő, éneklő színészeket. És vajjon milyen miliő és milyen szűzsé, de főleg milyen „Drehbuch” bírja el ezt a sokféleséget? A párbeszéd nélküli, tisztán szinkronizált filmeknél pedig biztosan számíthatunk a *szabadalmi perek, bojkottok* egész légiójára és az eddigi placirozási lehetőségek nehézségei közé roppant ballasztként a *technikai korlátozások* számtalan nehézsége is fel fog sorakozni.

Ne hajszoljunk fantomokat, inkább kísérjük meg igazán művészi néma filmmel felvenni a versenyt. Az utolsó hetekben legalább 7—8 magyar szűzsé-

jü és témájú filmet láttam itt Párizsban. Volt közöttük jobb és rosszabb. Volt történelmi miliőjü (A „Királynő gyűrűje” Petrovich-csal és Lil Dago-verral) és egészen modern („Véres szerelem”). Volt kettő, melyik részben Magyarországon készült („Magyar Rapszódia” és a „Noszty fiú”). Egészen szép sikerük volt. A Rapszódia ma is állandóan műsoron van. Tetszik. Pedig messze van attól az ideáltól, amelyet néhány lelkes filmrajongó egykor célként tűzött maga elé. Az igazi *magyar-lelkü* fímtől.

Az a tanácsom: Ne investáljuk ijesztő áru és bizonytalan jövőjü — hiszen a fejlődésnek még csak kezdetén haladó — felvevőgépekbe és költséges műtermi investíciókba a szakma keservesen kiizzadott filléreit. És főleg ne reméljük, hogy a „külföld” magyar filmet akar majd gyártani valaha is nálunk. Maradjunk meg a számunkra kijelölt szerényebb lehetőségek keretei között. Az igazán művészi magyar némafilm gyártásra buzdítanak most a bizonyos hangosfilmek ellen mutatkozó jelenségek is. Használjuk ki őket!

A kinematografia művészet és tudomány. Olvassa állandóan a FILMKULTURA egyes számait és a szakirodalmat!

MAGYAR FILMIRODA

BUDAPEST, VIII., FŐHERCEG SÁNDOR-UTCA 7

TELEFON: JÓZSEF 455—10.

FILMHÍRSZOLGÁLAT:

városi-, községi-, családi-,
gyári-, ipari-, sport
felvételek.

Kockanagyítások, fotóüzem.

A FILM VILÁGGAZDASÁGA

A *Filmkultura* márciusi számában az északamerikai Egyesült Államokról közöltük a Spitzenorganisation der Deutschen Filmindustrie e. V. évi jelentését, most folytatjuk ennek a jelentésnek a közlését:

II. Japán.

Nagyon kevesen tudják, hogy az Északamerikai Egyesült Államok mellett Japán az, amely a filmgyártás tekintetében *közvetlenül az Unió után következik*. A statisztikai adatok szerint Japán évente 600—800 filmet gyárt, tehát olyan mennyiségben, amely nem nagyon áll az amerikai adatok *mögött* és kétszerese a német filmgyártási statisztikának. Mindamellett a japán film igen kis mennyiségben jelent meg a világpiacon, aminek az az oka, hogy a japán filmeket szorosan *a hazai ízlésnek* megfelelően készítik és így nem alkalmasak az exportra. A japán filmek 60%-a nemzeti és történelmi jellegű, amelyek a japán nemzeti sajátosságokat viszik filmre. A japán filmek főjellemvonása, hogy cselekményük erősen alkalmazkodik a hazai és a történelmi viszonyokhoz. A filmek harmincöt százaléka *tisztára* japán történelmi cselekményűek és csak öt százaléka a filmeknek játszódik le modern miliőben, a többi vegyes.

Érdekes, hogy ez a nagyszámu japán film az országban való forgalom révén relative könnyen amortizálódik, sőt az az öt cég, amely saját műtermekkel és saját filmszínházakkal rendelkezik, igen tekintélyes nyereséggel számolhat el. Az öt japán filmgyár neve a következő:

Shichiku Kinema Co. Ltd, Nippon Kinematograph Co. Ltd, Teikoku Kinema és Engei Co. Ltd., Toa Kinema Ltd., Makino Produktion Co. Ltd.

A kedvező üzleti eredményeknek egyik főoka az, hogy a japán filmek

előállításai költségei igen csekélyek, amennyiben egy-egy film 15—25 ezer pengőnél többre nem kerül. A filmek nivója ennek megfelelően alakul, amihez még jön az is, hogy technikailag is sok kívánni valót hagynak maguk után. Az ország lakossága nagy filmbarát és vannak emberek, akik *órák* hosszát tartózkodnak a filmszínházakban és a legkülönbözőbb filmeket nézik. A mozgóképszínháztulajdonosok számolnak a közönség nagy filmérdeklődésével is és igen sok filmszínházzal kapcsolatosan *éttermet is rendeznek be*.

A japán filmszínházak számára vonatkozóan nincsenek pontos adatok, amennyiben ezek száma 950—1200 változik. Bátran vehetjük a középsámot az 1100-at és ezekhez jön még négy-ötezer vándormozgó és vándorszínház, mert utóbbiak igen gyakran filmeket is játszanak. A japán filmgyáraknak tehát körülbelül *hatezer főnyi vevőköre van*. Az állandó filmszínházak közül nyolcszáz főleg japán filmeket játszik, míg száz *állandó* filmszínház japán és külföldi filmeket ad elő vegyes műsor keretében. Ezek a filmszínházak azonban amerikai filmvállalatok tulajdonai. Az amerikai filmvállalatok igen ügyesen hódították meg a japán filmpiacot, bár még így is csak husz-huszonöt százalékot tesznek ki és az amerikai származású filmek, míg a belföldi filmek arányszáma 70—75% és csak 5% más európai gyártmányú. Az amerikai filmriport csak az utóbbi években fejlődött feltűnően *vissza*, aminek oka Amerika *japánellenes* politikája és az, hogy a japánok nem szedik az amerikai filmek szűzséjét. A japán cenzuraviszonyok még mindig meglehetősen szigorúak, a vigalmi adó a magasabb belépő díjaknál a belépti díjak 10%-a, míg az 50 szén alatti belépőjegyeknél vigalmi adót nem kell fizetni.

MAGYAR MOZGÓKÉPÜZEM ENGEDÉLYESEK ORSZÁGOS EGYESÜLETE

BUDAPEST, VIII., SZENTKIRÁLYI UCCA 36.

TELEFON: JÓZSEF 360-05.

HIVATALOS ÓRÁK 9-2-16.

A Filmkultura minden egyes számát az Egyesület határozata folytán a tagok díjtalanul kapják.

Választmányi ülés.

Egyesületünk március 11-én tartotta meg március havi választmányi ülését Décsi Gyula társelnök elnöklétével. A különböző napirendi bejelentéseket részint Gyárfás Gyula ügyvezető alelnök, részint pedig Fenyő Sándor alelnök ismertette.

Az Egyesület halottai.

Választmányunk legutóbbi ülésén szomorúsággal emlékezett meg Pantl Kálmán egyesületi társelnök hirtelen elhalálozásáról. Décsi Gyula hosszabb beszédben ismertette az elhunyt nagy érdemeit az egyesület fejlesztése körül és kiemelte azokat az érdemeket, amelyek az elhunyt államtitkár még mint a belügyminisztérium mozgósínházi osztályának a vezetője a magyar moztársadalom érdekében kifejtett.

Ugyancsak megható szavakkal emlékezett meg Décsi Gyula társelnök Meckl Gusztáv budafoki mozgóképszínháztulajdonosról.

Az egyesület mindkét tag temetésén képviseltette magát és a sírokra koszorút helyezett. A választmány Pantl Kálmán emlékét és érdemeit jegyzőkönyvben örököztette meg. Meckl Gusztáv emlékét szintén jegyzőkönyvileg örököztették meg.

A vigalmi adó kérdése

Választmányunk márciusi ülésén újból behatóan foglalkozott a vigalmi adó kérdésével, amelyet a főváros legutóbb rendezett, azonban ez a rendezés inkább megterhelést jelent a budapesti filmszínházakra, mint könnyítést.

Gyárfás Gyula ügyvezető alelnök bejelentette, hogy az egyesület új memorandumban fordult a fővároshoz a vigalmiadó rendelet kedvező módosítása érdekében. E bejelentéssel kapcsolatban szöbakerült a vidéki mozgóképszínházak vigalmiadó ügye is, amelyre vonatkozóan közölte az ügyvezető alelnök, hogy a pénzügyminisztérium elutasította a vidéki filmszínházak ügyében benyújtott memorandumot. Ennek ellenére az egyesület országos akciót kezd és minden rendelkezésére álló törvényes eszközzel oda fog hatni, hogy az egyesület a vidéki tagok számára a vigalmi adó kérdésében engedményeket érhesse el.

A zenei jogdíjak kérdése.

A választmányi ülésen Jusztus Mihály (Pécs) arra kérte az elnökséget, hogy a zeneszerzői jogdíjak ügyében vállalja a közvetítő szerepet a zeneszerzők szövetkezetével szemben. Az egyesület azonban az 1930-ik évre csak abban az esetben vállalja a közvetítést, ha a tagok ebben a tekintetben külön felhatalmazzák az egyesületet. Az erre vonatkozó megbízásokat március 31-ig kellett az egyesületbe beküldeni.

Négyhetes gépkezelői tanfolyam lesz a nyáron.

Általános óhajra március 11-én annak két volt a belügyminisztériumban egy nyáron rendezendő négyhetes szaktanfolyam céljából. Az ankéton a MMOE részéről Gyárfás Gyula ügyvezető alelnök jelent meg, aki hivatalosan to-

mácsolta azt a kérelmet, hogy a vidéki mozgószínház-engedélyesek és alkalmazottaik számára a nyáron egy négyhetes kurzus tartassék.

Az ankét azzal végződött, hogy amennyiben záros határidőn belül 40 jelentkező akad, úgy nyáron létesül egy négyhetes szaktanfolyam, amelyen délelőtt és délután lesznek előadások.

A MMOE ezuton is felhívja a vidéki mozgószínház-engedélyeseket és alkalmazottaikat, hogy a tanfolyamra való jelentkezésüket sürgősen közöljék az Egyesület vezetőségével.

Az áprilisi választmányi ülés.

Egyesületünk választmánya áprilisban ülését kedden, április 15-én tartja meg, amelyre a választmányi tagokat ezuton is meghívjuk.

A HARMINCÖTÉVES FILM

Március 21-én volt harmincöt éve annak, hogy a film a mai formájában megszületett. 1895-ben február 13-án Auguste és Louis Lumiere szabadalmaztatták a francia szabadalmi hivatalban első felvevőgépüket, amely számos változásokon ment azóta keresztül, de mégis a mai felvevőgép alapja. Az első filmelőadást a Lumiere testvérek 1895 március 22-én tartották meg Párizsban a Société d'Encouragement à l'Industrie Nationale helyiségében. Az első tulajdonképpeni mozgóképszínházat 1895 december 25-én rendezték be a Café Boulevard de Capucines szuterén helyiségében. A második filmszínház 1896 január 25-én létesült Lyonban. Ebben a két filmszínházban elsőizben 17 méter hosszú filmet vetitettek és az előadások Párizsban olyan szenzációt keltettek, hogy rendőrségnek kellett felvonulni a tömeg fékentartására. Néhány héttel később nyitlak meg a filmszínházak Berlinben, Londonban, Bordeauxban és Brüsszelben.

A Bellamy pör (A század bünpöre)

A főszerepben:

LEATRICE JOY

Megjelent néma változatban
szombaton, márc. 22-én
az **OMNIÁBAN**

Az első **hangos** burleszk-
attrakciók Budapesten
— **Metro-burleszkek!**

EGY KIS FÉLREÉRTÉS (Stan és Pan)

SIR A NÓTA (A mi bandánk)

Ossza be mielőbb!

METRO MŰSOR MINDEN MOZIBAN!

Metro-Goldwyn-Mayer Distr. Corp.
magyarországi vezérképvislete r.-t.

Budapest, VIII., Főherceg Sándor-tér 3.

Telefon: J. 444-24, 444-25.

AZ OKTATÓFILM

MÖSDÖSSY IMRE,

min. tanácsos, ny. kir. tanfelügyelő:

A PEDAGOGIAI FILM ÉS AZ ISKOLAI MÓDSZER

— TIZEDIK KÖZLEMÉNY —

A filmtéma kiválasztásában és elrendezésében mint 9-ik közleményemben hangsúlyoztam, már elengedhetetlenül ott kell lenni a pedagógusnak, a pedagógus rendező kezének, tudásának és érzékének. E pedagógus léleknek kell a szempontok szerint kiválogatni és sorba szedni a téma részleteit.

De ezek a *témarészletek* mind *valóságok*, mind *meglevők*, mind *igazságok*, mind *vannak*, mind *előttünk fekszenek*, ezeket *alig kell külön* magyarázni, ezeket nem kell szóbeli tárgyalással felépíteni, ezeket elsősorban jól láttatni kell.

Ime, így fest a valóságban egy olyan téma, amely távolabb esik a gyermek életkörülményeitől, aminő a példánkban felhozott földrajzi téma.

De ennek a témának filmileg való tárgyalása alkalmával olyan szempontokra is rá kell mutatnunk, amely jóformán minden néven nevezendő pedagógiai filmmel közös vonás, arra t. i., hogy a pedagógiai film mindig sokkal többet, főképen több részletet tartalmaz, mint amennyit arról a tételtől az u. n. szóbeli módszeres tanításnál tanítani lehet. Különösen áll ez a földrajzi filmekre. Vagy meg is lehet fordítani a tételt, alig van olyan téma,

amelyet filmezni lehet abban a keretben, amilyen keretben arról tanítunk.

Ez a körülmény nagy óvatosságot követel aztán nemcsak a téma kijelölésénél, hanem főképen a *téma részleteinek* kiválasztásánál és a felvételezés méreteinél.

Ha e kérdést közelebbről vizsgáljuk, elkerülhetetlen, hogy egy *kis ugrást* ne csináljunk, t. i. most egyelőre mellőzzünk kell a *téma* kiválasztás *szempontjának részletezését*, annál is inkább, mert ez a kérdés értekezésünk egy külön fejezetébe tartozik, amelyben a *téma kiválasztást az egyes iskolás tantárgyakkal való viszonylatban* kell vizsgálnunk. Fogadjuk el most a téma kiválasztás megtörténtét és nézzük az előbbi bekezdésben felvetett kérdést.

Sokszor szemére vetik a pedagógiai filmeknek azt a hibájukat, hogy túl részletezők és tulsokat adnak, főleg bizonyos témakörökben, *aminők* pl. a földrajzi, aztán a természetrajzi, majd közgazdasági életből vett filmek.

Megállapítom, hogy a túl részletezésnek a vádja bizonyos tekintetben teljes joggal illethet meg egyes pedagógiai filmeket, de viszont enyhíti e vád súlyosságát és a kérdés didaktikai és módszertani fején találja a szöveget, ha

felteszünk két kérdést és azokra megfelelünk: a) lehet-e filmezni egyes tanulmányi részleteket vagy mondjuk tanítási egységeket, b) helyesebb-e a mai tanítási egységek tanítási kivitelei, helyesebben: lehet-e tanításnak nevezni — a film nézőpontjából véve a kérdést, — azt a megoldást, ahogy pl. egy földrajzi vagy gazdaságtani kérdést tanítunk. A felelet igen szomorú!

Egészen bizonyos, hogy tanításunkban számos olyan egység van, a melyeket úgy, ahogy azokat tanítani szokták, — egyáltalán lehetetlen filmen visszaadni, helyesebben, ha csak annyit adnánk filmen, mint amennyit tanítunk szóbelileg mai tanítási módszerünk mellett, akkor igen sovány volna a filmünk. Pl. egy földrajzi leckét vegyünk csak fel a Dunántuli Dombosvidékről vagy a gazdaságtanból egy leckét: a gyümölcstermés betakarításáról és értékesítéséről.

A Dunántuli Dombosvidékről szóló tanításunk, képletesen szólva, nem egyéb, mint egy vonalas rajz, vagy nagy vonalú projektio. vetülete annak, ami a Dunántuli Dombos vidéken tényleg van. A hegyek a térképen, azok fekvése, magassága, völgyeik, a folyók futása, mind csak skimatikus ábrázolások, jelképes, lerövidített alakú symbolumok, amelyeket, hogy valamilyes való formát öltsenek, a fan-

táziával és az analógiák emlékezet útján való felsorakoztatásával kell és lehet annyira-amennyire életre kelteni. De csak nézzük meg azt a képet, még ha jól sikerült megalkotni: milyen lesz az? Nagyon kézenfekvő dolog, hogy ez a kép a Dunántuli Dombosvidékről, arról a vidékről, amely a valóságban élénk tárulna, ha végig utaznók e vidéket — egy tulnyomórészben idegen emlékezeti képekből összetákolt valami lesz, amely csak azoknál a tanulóknál kap itt-ott a valószínűség reflexével bevilágított foltokat, akik valójában láttak valamit a Dunántuli Dombosvidék igazi, valóságos arculatából. Ezt a képet, amely megegyeznék formában, tartalomban és mértékben a Dunántuli Dombosvidékről adott tanítással, lefényképezni, filmre vinni egyrészt lehetetlen volna, mert tulajdonképpen a térképet kellene, mint a tanító beszédjével hangosított filmet visszaadni, másrészt felesleges is volna, mert egy lépéssel sem vinné előbbre a megismerést. (Folyt. köv.)

A PACENT-GÉP

a Magyarországra került hangos leadógépek között valóban első helyen áll, mert azok a filmszínházak, ahol a gépet eddig felszerelték, a legnagyobb elragadtatás hangján beszélnek a Pacent-gép rendkívüli teljesítőképességéről. A kezelése roppant egyszerű, nincs hozzá külön akkumulátor, ami garantálja az üzembiztonságot, a két komplett hangerősítője pedig kizár minden üzemzavart, annál is inkább, mert egy gombnyomásra az erősítőt átváltja. A hangvisszaadás a lehető legtisztább, élvezetes, mentes minden mellékszövegtől, úgy hogy a közönség is észreveszi a hang tisztaságát. Az amerikai eredetű Pacent-gépek ára rendkívül méltányos és mérsékelt, úgy hogy a magyar filmszínházak minden nehézség nélkül tudják beszerezni ezt a nagyszerű leadógépet.

**Speciális filmszállítások,
a világ minden részébe.**

Leggyorsabb

vámkezelés a Nyugati és Keleti pályaudvarokon, a fővámhivatalban és a hajóállomásokon

Hébel

**nemzetközi szállítmányozási és elvámolási vállalat,
IV., Váci-ut 1. szám.**

Telefon: Aut. 159-47.

A HANGOS GÉPEK KIRÁLYA:

PACENT

Tökéletes hangleadás!

Feltétlen üzembiztonság!

Méltányos áron megveheti és nem kölcsönbe kapja
a gépet, hanem örök időkre az Öné! Amerikai
rendszerű SERVICE! Minden hibát
azonnal javítunk! Kifogásolt
alkatrészt azonnal
cserélünk!

Lemezes és fotócellás leadásra egyaránt kitűnően alkalmas!

Felülmulhatatlan előnye:
tartalék hangerősítő minden géphez,
amely üzemzavar esetén egy gombnyomásra
működésbe hozható anélkül, hogy
az előadás menetében zavar
állana be

PACENT MAGYARORSZÁGI VEZÉKÉPVISELETE
RÁKOSI SÁNDOR

Budapest, V., Váci-ut 16.

Telefon; Aut. 173—30.

MACYARORSZÁG FILMFORGALMA 1929-BEN

A *Filmkultura* február elseji számában közöltük a magyar filmpiac statisztikáját 1929-ben, vagyis közöltük azokat az adatokat, amelyek az elmúlt évben *tényleg megjelent* filmekre vonatkoznak.

Alább közöljük a Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal kimutatását az 1929. évi január—december hónapokban összesen bejött, illetve kiment filmek statisztikáját:

Eszerint az elmúlt esztendőben bejött 179 métermázsa *nyersfilm* 492.000 P értékben. Kikészítés céljaira bejött 6 métermázsa, 15.000 P értékben. Az összes nyersfilmbehozatalból Németországra esik 175 métermázsa.

Megvilágított negatívfilm az elmúlt

esztendőben *nem* jött be Magyarországra.

A behozott és megvilágított *pozitívfilmek* sulya meghaladta a 200 métermázst, amiből Németországra esik 112 métermázsa, Északamerikára 27 métermázsa, Ausztriára 26 métermázsa és Jugoszláviára egy métermázsa. A behozott *pozitívfilmek* értéke 1,074.000 pengőt tett ki. Kivittünk az elmúlt 12 hónapban összesen 26 métermázst 106.000 pengő értékben.

Filmhulladékban és selejtfilmben a forgalom 142 métermázst tett ki és pedig ebből 54 q esik Ausztriára és 88 q pedig Németországra. A kivitt hulladék- és selejtfilm értéke 31.000 pengő volt.

A hangosfilm mint oktatási eszköz egy *amerikai egyetemen*. A michigani egyetem rektora közölte most a hallgatósággal, hogy az előadások egyrészét hangosfilm segítségével fogja megtartani. A rektor egyben felszólította a diákságot, hogy egy meghatározott próbaidő után írásban közöljék vele azokat a tapasztalatokat, amelyeket a hangosfilm előadásokkal kapcsolatban szereztek.

Hangosfilm az északi sark közelében. Az északi sarkhoz közel levő Fairbanks alaskai városban most vezették be a hangosfilmet. Ezenkívül még két alaskai városkában, ugyancsak közel az északi sarkhoz, szereltek fel hangos filmleadógépet. A norvég Trondjhelm városkában ugyancsak áttértek már a hangosfilmre. A kulturától ugyszólván teljesen elzárt északsarki lakosság körében a modern technika bevezetése kétségtelenül óriási haladást jelent.

Expedíciós filmet készít a Dyhrenfurth-csapat. Február 24-én indult el Zürichből Dyhrenfurth Günter dr. tanár vezetésével az a világhírű angolokból, németekből és svájciakból álló expedíciós társaság, amelynek célja Kängsejung elérése. Az expedíciós társaság utjáról *hatalmas filmet* fog készíteni amelyhez az indiai és angol kormány teljes erkölcsi és anyagi támogatást nyújt. A társaság minden technikai eszközzel felszerelve indul nagy útjára, úgyhogy igen szép főlvételek várhatók.

Új afrikai expedíciós filmek. D. H. A. Kayser, volt német kapitány, aki a háború befejezése óta Párizsban élt, nemrégiben expedíciós utat tett meg az egykori német gyar-

maton *Togóban*, ahol az európaiak előtt is ismeretlen főlvételeket készített. A Kayser-féle társaság Togóból Afrika belsején át Marokkóig készített újabb filmfőlvételeket.

Tízéves a porosz kötelező filmoktatás. Március elején volt tíz éve annak, hogy a porosz kultuszminiszterium elrendelte a *porosz iskolákban a kötelező filmoktatást*. A filmoktatás elterjedésében nagy érdeme van a *Lehrfilmbundnak* is, amely ezalatt a tíz év alatt számos körkérésével igyekezett a nehézségeken segíteni és a kormánynak rendelkezésére állni. A tízéves rendeleten az elmúlt években számos korrigálást végeztek és igyekeztek a gyakorlati életnek megfelelően kiépitni és alkalmazni.

PEROLIN

THE PEROLIN FABRICATION — LÖBL JÓZSEF

BUDAPEST, IX., BAKÁCS-TÉR 5.

Telefon: Aut. 872—29.

A legjobb és a világ legismertebb légfertőtlenítő szere

Minden filmszínházban nélkülözhetetlen! Kérjen díjtalan bemutatót!

A német iskolák és az oktatófilm. A Bund Deutscher Lehr- und Kulturfilm-Hersteller az elmúlt hónapokban körkérdest intézett az összes iskolához az oktatófilm kihasználása és gyakorlati jelentősége tekintetében. Rengeteg válasz érkezett be a kiküldött körlevelekre és ezeket a válaszokat Lassally mérnök, az ismert filmtechnikai szakíró könyv alakjában dolgozta fel. A körkérdesnek az lett mindenestire a praktikus eredménye, hogy 90 tanár és tanárő jelentkezett, akik hajlandók az oktatófilm elterjedésében és intenzív kihasználhatóságában közreműködni.

Meghalt a német expedíciósfilm egyik uttorója. August Brückner, a német expedíciós és ismeretterjesztőfilm egyik uttorója és legszorgalmasabb művelője nemrégiben egy st. lousi kórházban meghalt. Legutolsó expedíciós útja az Amazon mentén vezetett és a múlt év végén érkezett vissza félévig tartó Amazon-útról. Legutóbbi expedíciós útja alatt súlyos betegséget kapott és ez ölte meg a német kulturfilm egyik harcosát.

Amerikai katonai oktatófilm. Amerikában most készült egy film, amelynek a címe „Az első parancs” és már 115 filmszínház várja ennek a filmnek műsorába való illesztését. Ezt a 115 filmszínházat az amerikai hadügyi kormány létesítette a különböző helyőrségekben, ahol külön modern filmszínházak állnak a katonák rendelkezésére. Az első parancs című film egy lovasezred bravurjáról szól és a felvételek legnagyobb részét Fort-Rileyben készítették, ahol tudvalevően az amerikai tisztek részére a lovastanfolyamokat rendezik. Ezen a kimondott katonai oktatófilmen 52 filmszínész játszik és ezenkívül 2 teljes lovasezred működik közre. Amerikában a hadsereg-főparancsnokság a legnagyobb mozgófényképüzem-vállalkozásokhoz tartozik és évente közel hárommillió

pengőt fektet filmek készítésébe és vásárlásába. Az amerikai hadsereg-főparancsnokság az amerikai filmgyárak katonai természetű filmjeinek a legjobb vevője.

BAD GLEICHENBERG

Ausztria. 300 m. a tenger színe fölött.

Vasutállomás: Feldbach, a budapest—grái vasút mentén.

A legjobb gyógyulási eredmények

hurutoknál, asztmánál, szívbajnál és emphyseánál.

Gyógymódok: Konstantin- és Emmaforrás, természetes szénsavas fürdők, pneumatikus kamarák, inhalatóriumok, hidegvízgyógyintézet, elektroterápia.

A fürdőt az új idényre kibővítettük! Napos, védett fekvés, remek sétányok, erdős vidék!

Fürdőzene, színház, filmszínház, tennisz, jazzzene, strandfürdő, kirándulóhelyek.

Pihenésre és üdülésre kiválóan alkalmas! Autóközlekedés minden irányban.

Teljes penzió P 6-50-től felfelé.

MAGYAR MOZGÓFÉNYKÉPKEZELŐK ORSZ. SZÖVETSÉGE

MIÉNK KÁVÉHÁZ

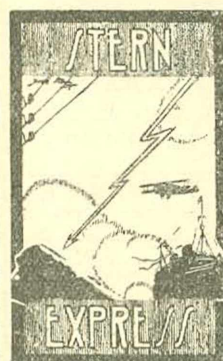
BUDAPEST, VIII., JÓZSEF KÖRUT 29. SZÁM.

Telefon: J. 311—38.

Munkaközvetítő: **WEISZ HENRIK**

(VIII., Kenyérmező ucca 3/a. II. em.)

A munkaközvetítés **d i j t a l a n**

**STERN
EXPRESS
FILMSZÁLLÍTÓ**
5 Rue Cardinal Mercier
PARIS IX.

TEL.: GUT. 49—08.

Táv. cím: Sternex Paris.

Vegye igénybe gyorsárszolgálatunkat

Párizsból, Londonból és New-Yorkból Budapestre!

Budapesti képviselet:

I b u s z - filmszállítás

VII., Akácfa-ucca 5. Telefon: József 418—72, 418—73

2 FILMKULTURA

FILMMŰVESZETI ÉS TUDOMÁNYOS
FOLYÓIRAT

Felelős szerkesztő: **LAJTA ANDOR.**

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, VII., ERZSÉBET KÖRUT 30.

Tel. József 363—76.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

1 évre 10 pengő. ♦ ½ évre 5 pengő.

Párizsi szerkesztőség:

Artur Vitner,

2, Square Caulaincourt, Tel. Marcadet 42—99.

Megjelenik minden hónap elsőjén.

Minden cikkért a szerző felel.

Budapesti filmpiac. Filmmegjelenések 1930. március havában.

JELMAGYARÁZAT: Megj = Megjelenési hely — H = Hossza F. = Felírás — M = Műfaj
Fősz = Főszereplők — C = Cenzura — a. = aluli f = felüli.

ANTAL JÓZSEF filmvállalata, Budapest, VII., Akácfa ucca 4. Tel.: J. 353—17.	III/14	Miénk az éjszaka. — Megj.: Kamara. — H.: 2800 m. — F.: Felírat nélküli. — Műf.: 100 százalékos hangos. — Fősz.: Charlotte Ander, Hans Albers, Otto Walburg, Walter Janssen. — C.: a.
ARTISTICA-FILM RT. VIII., Népszínház u. 21. Telefon: J. 368—98.	III/26	A régi dal. — Megj.: Corvin, Ufa. — H.: 2800 m. — F.: Dr. Karla. — Műf.: Dráma, hangos. — Fősz.: Tauber Richard. — C.: f.
DANUBIUS MOZGÓ- KÉPIPARI R. T. VII., Akácfa u. 6. Telefon: J. 431—95.	III/27	Bessel Doktor feltámadása. — H.: 3034 m. — F.: Lakner. — Műf.: Dráma. — Fősz.: Hans Stüwe, Esterházy Ágnes. — C.: a.
ECO FILM R. T. Budapest, VII., Rákóczi út 14. — Tel.: Igazg. 429—76.	III/17	Két arab lovas. — Megj.: Palace, Orion. — H.: 2000 m. — F.: Szántó Lajos. — Műf.: Vigjáték. — Fősz.: William Boyd, Mary Astor, Louis Wolheim. — C.: a.
FOX FILM R. T. Budapest, VIII., Rákóczi út 9. — Tel.: J. 394—37, 316—58.	III/6	Krisztina. — Megj.: Kamara. — H.: 2033 m. — F.: Szántó Armand. — Műf.: Hangos dráma. — Fősz.: Janet Gayner, Charles Charton, Rudolf Schildkraut, Lucy Dorraine. — C.: a.
	26	A herceg és a táncosnő. — Megj.: Royal Apolló. — H.: 2520 m. — F.: Szántó. — Műf.: Hangos operett. — Fősz.: Norma Terris, Harrold Murray, Palásthy Irén. — C.: a.
IRIS FILM R. T. Budapest, VIII., Népszínház u. 14. — Tel.: J. 363—17, 374—14.	III/13	Titkok éjszakája. — Megj.: Palace. — H.: 2060 m. — F.: Kálmán Jenő. — Műf.: Dráma. — Fősz.: Jack Holt, Dorothy Doney. — C.:
KULTURFILM Budapest, VIII., Népszínház u. 21. — Tel.: J. 368—98.	III/6	Zoro és Huru, a kokaincsempészek. — Megj.: Omnia. — H.: 2300 m. — F.: Mihály István. — Műf.: Vigjáték. — Fősz.: Zoro és Huru. — C.: a.
METRO-GOLDWYN-MAYER DISTR. Budapest, VIII., Főh. Sándor tér 3. — Tel.: J. 444—24, 444—25.	III/22	A Bellamy pőr. — Megj.: Omnia. — H.: 2278 m. — Műf.: Dráma. — Fősz.: Leatrice Joy. — C.: a.
MŰVÉSZFILM KÖLCSONZÓ VÁLLALAT Budapest, VII., Rákóczi út 40. — Telefon: J. 403—97.	III/6	Szenzáció. — Megj.: Omnia. — H.: 2100 m. — F.: Pacséry. — Műf.: Dráma. — Fősz.: Ph. Haver. — C.: a.
	27	Halálvonat. — Megj.: Fészek. — H.: 1400 m. — F.: Radó. — Műf.: Cowboy. — Fősz.: H. Carey. — C.: a.
	27	S. O. S. — Megj.: Palace. — H.: 2500 m. — F.: Szántó. — Műf.: Dráma. — Fősz.: L. Haid, A. Fryland, Gina Manés.
PARAMOUNT FILM-FORGALMI R. T. Budapest, VII., Rákóczi út 59. — Telefon: J. 344—87.	III/6	Biztosítsa magát! — Megj.: Palace. — H.: 1985 m. — F.: Lakner Artur. Műf.: Vigjáték. — Fősz.: Clara Bow, Neil Hamilton. — C.: a.
	10	Négy toll. — Megj.: Rádus. — H.: 2100 m. — F.: Siklósy Iván. Műf.: Színmű. — R. Arlen, Cl. Brook, W. Powel. — C.: a.
	19	Az én fiam. — Megj.: Décsi. — H.: 2400 m. — F.: Lakner Artur. — Műf.: Dráma. — Fősz.: Jannings, E. Ralston, G. Cooper.

PHÖBUS FILM-FORGALMI RT. VII. Erzsébet körút 8. — Tel.: J. 315—62.	III/6—12	Nord expresszfantomja. — Megj.: Orion. — H.: 2000 m. — F.: Fodor Sándor. — Műf.: Dráma. — Fősz.: Bemta Hume. — C.: a.
	17—26	Asszony nélküli város. — Megj.: Ufa és Corvin. — H.: 3051. — F.: Fodor Sándor. — Műf.: Dráma. — Fősz.: Conrat Veilt. — C.: a.
	17—26	Zoro Huru és a görlicék. — Megj.: Palace, Orion. — H.: 2500 m. — F.: Fodor Sándor. — Műf.: Vigjáték. — Fősz.: Zoro-Huru. — C.: a.
TURUL-FILM Budapest, VII., Miksa uca 7. — Telefon: József 369—42.	III/20	Krisztus. — H.: 3500 m. — F.: Papp Béla. — Műf.: Kultúr-film. — Fősz.: A. Novelli, Leda Gys. — C.: a.
	27	Csendélet a dutyiban. — H.: 2450 m. — Műf.: Bohózat. — Fősz.: Zoro-Huru. — C.: a.
	IV/3	Hálókocsi tolvaja. — H.: 2300 m. — Műf.: Dráma. — Fősz.: Osi Oswald. — C.: f.
	10	Jégbehűtött boxbajnokok. — H.: 280 m. — Műf.: Bohózat. — Fősz.: Zoro-Huru. — C.: a.
UFA-FILM R. T. Budapest, VIII., Kölcsey uca 4. — Tel.: J. 351—36, 336—21.	III/4	Vasárnap délután. — Megj.: Uránia. — H.: 2596 m. — F.: Lándor. — Műf.: Hangos dráma. — Fősz.: Dita Parlo, Willy Fritsch. — C.: f.
	6	Halhatatlan lump. — Megj.: Corvin, Ufa. — H.: 2621 m. — F.: Lándor. — Műf.: Dráma. — Fősz.: Liane Haid, Gustav Fröhlich. — C.: a.
UNIVERSAL FILM Rt. Budapest, VIII., Népszínház u. 21. — Tel.: J. 391—76.	III/11	Szenny baby (Drága kislányom). Megj.: Palace, Orion. — H.: 2000 m. — F.: Kiss Jenő. — Műf.: Dráma. — Fősz.: Eddie Leonard, Josephine Denn. — C.: a.
	11	Sicc Follies. (Hangos rajzfilm). — Megj.: Palace, Orion. — H.: 1800 m. — F.: Kiss Jenő. — Műf.: Vigjáték. — C.: a.
WARNER BROS First National Vitaphone Pictures VII., Erzsébet körút 9. — Tel.: J. 325—90.	III/6	Farkasok fia. — Megj.: Fészek, Roxy. — H.: 1713 m. — F.: Fodor Sándor. — Műf.: Szinnmű. — Fősz.: Rin-Tin-Tin. — C.: a.
	6	Asszonyok, akikről beszélnek. — Megj.: Fészek, Roxy. — H.: 1821 m. — F.: Fodor Sándor. — Műf.: Dráma. — Fősz.: J. Rich. — C.: a.
	17	Jazz Singer. — Megj.: Forum. — H.: 2516 m. — F.: Fodor Sándor. — Műf.: Dráma. — Fősz.: Al Jolson. — C.: a.
	20	Bűn melódiája. — Megj.: Corsó. — H.: 2258 m. — F.: Fodor Sándor. — Műf.: Dráma. — Fősz.: Rich. Barthelmess. — C.: a.

NYERSFILM

POZITIV, NEGATIV EREDETI GYÁRI ÁRON

KINECHROM, PANKINE, SUPERPAN (éjjeli felvételekre). SZINES POZITIV,

HANGOSFILM-NEGATIVOK!

ANILINFESTÉKEK.

Vezérképviselő Magyarország részére:

LAJTA ANDOR

Budapest, VII., Erzsébet-körút 30. Telefon: J. 363-76.

FILMKULTURA

SZERKESZTI: LAJTA ANDOR

III. ÉVFOLYAM
= 4. SZ. =
1930. ÁPR. 1.

ANNA
MAY-WONG,
a kiváló kínai film-
művész három napig
Budapesten időzött.
(Rádíus-főlr.)

ÁRA 1 PENGŐ